

NEUTRALE EN KOLONIALE BOND

De **Neutrale en Koloniale Bond** behoort tot de categorie van de minipartijtjes die slechts één maal (in 1918) in één kieskring (Den Haag) aan Tweede-Kamerverkiezingen hebben deelgenomen. De bond werd begin mei 1918, kort voor de dat jaar gehouden verkiezingen, opgericht in café Hollands in Den Haag door 14 oud-Indiëgangers. Tot hen behoorden de oud-resident van Madoera F. Fokkens, de latere hoogleraar koloniale economie George Gonggrijp jr. en de oud-majoor van het KNIL H.B. van Rhijn. Voorzitter en lijsttrekker Fokkens had in Den Haag een zekere bekendheid opgebouwd als de initiatiefnemer van de charitatieve actie 'Een dubbeltje of een kwartje voor onze in druk verkeerende stadsgenooten', en als voorvechter van de pensioenbelangen van oud-Indiëgangers.

Het Program van Beginselen dat de bond uitbracht ademde de geest van diepe ontzetting over de gruwelen van de Eerste Wereldoorlog. 'Naastenliefde' was het waar het aan ontbrak: wanneer de mens niet algemeen diep zou worden doordrongen van 'het begrip naastenliefde' zal 'het ideaal van de altijddurende vrede nimmer bereikt worden', zo voorspelde de bond pessimistisch. In het belang van dit streven naar meer naastenliefde, diende volgens de bond 'alles vermeden te worden wat aanleiding kan geven tot verdeeldheid en oneenigheid, door partijbelangen in het leven geroepen'. Net als veel andere nieuwkomers in 1918 (**Economische Bond, Algemeene Staatspartij**) wilde de Neutrale en Koloniale Bond zich onafhankelijk opstellen van links en rechts: slechts het algemeen belang van Land en Volk, van Moederland en Koloniën was haar richtsnoer.

Naast de eveneens ruime onderwijsparagraaf - waarin onder meer gepleit werd voor soepeler vakkenpakketten op de gymnasia - was de koloniale paragraaf eigenlijk het enige min of meer uitgewerkte deel van het met vage algemeenheden en platitudes doorspekte program. 'Het koloniale element in de Tweede Kamer zoo sterk mogelijk maken', zo omschreef de bond zelf een van haar hoofddoelstellingen. Meer concreet bepleitte de bond een geleidelijke opvoeding tot zelfbestuur, zonder al te grote 'schokken', waarbij ervoor gewaakt moest worden dat de kleine man niet door de bevoorrechten onderdrukt zou worden. Goed onderwijs 'van beneden af', de vorming van een inlandse militia en raciale gelijkheid onder andere in de rechtsspraak en de bezoldiging zouden die onderdrukking moeten voorkomen. Met dergelijke standpunten onderscheidde de Neutrale en Koloniale Bond zich als een op koloniaal-sociaal gebied progressieve partij. Ook voor wat het moederland betreft, pleitten Fokkens c.s. voor sociale voorzieningen bij invaliditeit en ouderdom, voor een gelijkstelling van vrouw en man en voor betere controle op de diplomatie door de Tweede Kamer.

Aan de verkiezingen van 1918 nam de Neutrale en Koloniale Bond slechts deel in de kieskring waar ze was opgericht: Den Haag. O.a. door middel van advertenties in de *Haagsche Courant* en het *Algemeen Handelsblad* voerde de partij campagne. Het mocht niet baten: slechts 237 Hagenaars gaven hun stem aan de lijst van Fokkens. Na de verkiezingen van 1918 is niets meer vernomen van de Neutrale en Koloniale Bond. Ook haar kandidaten verdwenen na het verkiezingsdebacle van het politieke toneel.